

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ
กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

The Participation of Local Citizens in the Contribution Measures at Sub - District Level
(each Sub-District for 5 Million Baht) to Practice. The Case Study of : the Governance of Tha Thong
Sub - District, Muang District, Phitsanulok Province

สยามรัฐ เพชรพรหม* และ ธนัสภา โจนตระกูล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก
*corresponding author e-mail : Sayarat.p@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาจากปัจจัย 4 ด้านคือ ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผล และด้านการรับผลประโยชน์ จากกลุ่มประชากรจำนวน 390 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรมและด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพสถานภาพในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลคือสถานภาพสมรส ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมในระดับมาก ($r = .784$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติคือการปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้นำชุมชนและประชาชนเกิดจิตวิญญาณแห่งความเสียสละต่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชนตามแนวทางประชารัฐเพื่อให้เกิดการบริการสาธารณะที่ดี มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนตามวิถีแห่งระบอบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ลดขั้นตอนการทำงานที่ทำให้เกิดความล่าช้า มีการจ้างแรงงานในชุมชนเพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ควรดำเนินโครงการที่ให้ประโยชน์ต่อประชาชนอย่างทั่วถึงและคุ้มค่า เกิดผลลัพธ์และผลกระทบที่ดีในระยะยาวต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม ตำบลละ 5 ล้านบาท ประชากร

Abstract

The purpose of this research were the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to practice, Compare the individual factors with the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to practice, Proper methods of the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to the case study of Thatong Sub-District, Muang District, Phitsanulok Province to practice,

which are categorized in individual factors founded that sex, age, education level, average monthly income, career, duration of local living and the frequency of participation of community activities have affected to the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to practice. The quantitative study used the samples from the derive of limited size by the model of 390 persons. The participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to the case study of Thatong Sub-District, Muang District, Phitsanulok Province, in general view is in the good condition. Which consideration in individual view founded that the highest value of view is the benefit gain. The lower level is the planning and decision making, activity execution and monitoring and assessment. Methods of the contribution of the participation of citizen in contribution measure of sub-district living (each sub-district of 5 million baths) to the case study of Thatong Sub-District, Muang District, Phitsanulok Province are the foundation of good conscious of community leader and local citizen to mind of dedication to public of the governmental agencies and private sectors according to the government policy, for problem solution and community development by the means of democracy with efficiency and effectiveness which lead to most public benefits. Decreased the working methods which caused red-tape, local hiring to make more personnel income pursuant to the project purpose, that wide spreading effectively through the public.

keywords : participation, each sub-district for 5 million baht, civil state

บทนำ

เนื่องจากปี 2558 ที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยต้องเผชิญกับปัจจัยลบหลายด้าน ทั้งปัจจัยเชิงวัฏจักร โดยเฉพาะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่ชะลอตัวบวกกับปัจจัยโครงสร้างที่สะสมมา เช่น ความไม่ต่อเนื่องของการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ภาคเอกชนมีการลงทุนวิจัยและพัฒนาในระดับต่ำ ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง และมีส่วนทำให้การส่งออกของไทยหดตัวต่อเนื่อง ก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวตั้งแต่ช่วงครึ่งปีแรกไปจนถึงช่วงครึ่งปีหลัง ในภาวะเช่นนี้ภาครัฐจึงมีบทบาทสำคัญที่ต้องช่วยพยุงและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยได้ทยอยออกมาตรการต่างๆ ตลอดปี ซึ่งสามารถจัดได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1.มาตรการเยียวยาเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ 2.มาตรการกระตุ้นเพื่อให้เศรษฐกิจพ้นจากภาวะชะลอตัวโดยเร็ว และ 3.มาตรการยกระดับศักยภาพเพื่อสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจในระยะยาว โดยเฉพาะการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนการลงทุนภาคเอกชน

มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์ สำนักโฆษก : 2558) ซึ่งถูกบรรจุเข้าไปอยู่ในแผนยุทธศาสตร์สานพลังประชารัฐในยุทธศาสตร์ที่ 1 คือยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้เกิดการสานพลังในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากและสัมมาอาชีพชุมชน โดยมีความมั่นคงของชีวิตเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของสังคมเป็นเป้าหมาย รัฐบาลจึงมีมาตรการและโครงการที่เป็นรูปธรรมในการเร่งรัดการจ้างงานในชนบทที่มีเป้าหมายเชิงการลงทุนทางสังคมโดยผ่านกระทรวงมหาดไทยที่ใช้มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) โดยมีทิศทางที่มุ่งไปสู่การลงทุนด้านฐานทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการซ่อมแซมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมไปถึงด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นทั่วไปและเน้นการจ้างงานในชุมชนท้องถิ่น (รติมา คชนันท์ : 2558) โดยยุทธศาสตร์สานพลังประชารัฐนั้นเป็น “การสานพลังประชารัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก” โดยมุ่งเป้าไปที่การรวมพลังจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐ ภาคเอกชนหรือภาคประชาชน ซึ่งทุกคนคือ “ประชาชนของชาติ” โดยรัฐบาลเป็นผู้

อำนวยความสะดวก สนับสนุนและเปิดช่องทางให้ออกชนและประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้เกิดการสร้างความเข้มแข็งกลมเกลียวและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นและสังคมภายในประเทศ โดยโครงการที่เกิดขึ้นจะต้องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความต้องการ และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโดยประชาชนอันแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกิดจากการปฏิบัติจริงในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้โครงการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในระดับตำบลและหมู่บ้านอย่างแท้จริง

มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) (ฝ่ายประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขานุการกรมบัญชีกลาง, 2558) ได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้วทั่วประเทศ 121,238 โครงการ คิดเป็นเงิน 35,755 ล้านบาท โดยจังหวัดพิษณุโลกได้เสนอโครงการจำนวน 1,622 โครงการ ใช้งบประมาณ 462 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบันทางจังหวัดพิษณุโลกได้จัดส่งโครงการทั้งหมดให้สำนักจัดหางบประมาณเขตพื้นที่ 17 และได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณและออกใบจัดสรรงบประมาณให้จังหวัดพิษณุโลกทั้งหมดแล้วซึ่งเขตเทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับสนองนโยบายของรัฐบาลโดยการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) มาดำเนินการเพื่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โดยหลังจากที่กระทรวงมหาดไทยมีการเร่งรัดให้จังหวัดดำเนินโครงการและมอบหมายให้นายอำเภอเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโครงการที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบแล้ว จึงได้เกิดการส่งผ่านขั้นตอนการดำเนินโครงการมายังพื้นที่ในระดับตำบลและหมู่บ้าน โดยเทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก นั้นมีโครงการที่ผ่านการอนุมัติงบประมาณจากคณะกรรมการระดับจังหวัดถึง 21 โครงการ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 4,993,175 บาท (ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารงานปกครอง, 2558) โดยพบว่าเป็นโครงการเกี่ยวกับการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะทั้งหมด ซึ่งเทศบาลตำบลท่าทองเป็นอีกหนึ่งตำบลที่สามารถดำเนินโครงการจนสำเร็จเสร็จสิ้นตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาและความสำคัญที่ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อต้องการทราบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยใดที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการส่งเสริมจากประชาชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้กำหนดนโยบายและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินนโยบายให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการนำมาตราการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed

จากปัญหาดังกล่าวการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็นและเร่งด่วนที่รัฐควรริบดำเนินการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ และเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ เพราะหากไม่มีการดำเนินการใด ๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของไทยในอนาคต ประเทศไทยก็จะมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดูแลสวัสดิการของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทับหมัน อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร ได้เล็งเห็นถึงสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ เพื่อทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตของผู้นั้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมันให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร

สมมติฐานการวิจัย

1. เบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร ได้รับนั้นอยู่ในระดับปานกลางไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน
2. ปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุได้แก่เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ลักษณะการอยู่อาศัย การเปลี่ยนคู่สมชิกในครัวเรือน ที่มาของรายได้ จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทับหมัน อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร และได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวนทั้งหมด 628 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทับหมัน อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร และได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวนทั้งหมด 239 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยยึดตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ(รายจ่ายต่อเดือนโดยระบุจำนวนเงิน) ประกอบด้วย 4 ด้าน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและข้อเสนอแนะอื่นๆ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับร่างไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม และปรับปรุงการใช้คำและภาษาให้ได้ข้อความที่สั้นกะทัดรัด เมื่ออ่านแล้วสามารถเข้าใจง่าย ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย และนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือโดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่า IOC ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ได้ค่าเท่ากับ 1.00 พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จึงนำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค

(Cronbach) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ใกล้เคียงหลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ ได้ค่าเท่ากับ 0.813

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดเก็บข้อมูลโดยออกทำการแจกแบบสอบถามแก่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน ตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในแต่ละหมู่บ้านตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้วทำการเรียกเก็บทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการทำแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ไปดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ (percentage) ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ตอนที่ 3 คือ การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (mean) ตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้ กรณีตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่มใช้การทดสอบค่า t-test (One-Way ANOVA) กรณีตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติ F-test กรณีตัวแปรอิสระเลือกตอบมากกว่า 1 ข้อ ใช้การทดสอบค่าสถิติหาความถี่แบบ Multiple Response กรณีตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมมีมากกว่า 2 ตัวแปร ใช้ค่าทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Tests : MANOVA) ตอนที่ 4 เป็นแนวทางการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและข้อเสนอแนะอื่นๆ ใช้การวิเคราะห์สาระเป็นรายประเด็นแต่ละด้านทั้งหมด 4 ด้าน

ผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 65.7 อยู่ช่วงอายุระหว่าง 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.9 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 47.3 ของผู้ที่ตอบสถานภาพที่พบมากที่สุดอยู่ในสถานภาพที่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 48.5 ในส่วนของลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุอยู่กับบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ไม่มีภาระการเลี้ยงดูสมาชิกในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.2 ในส่วนของแหล่งที่มาของรายได้ ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการจากรัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ที่ตอบ รองลงมา คือ จากการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 52.3 ของผู้ที่ตอบ และการอุปการะจากบุตรหลานหรือญาติ คิดเป็นร้อยละ 43.1 ของผู้ที่ตอบ จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับส่วนใหญ่ได้รับ 600 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.3 ส่วนรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้น้อยไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 76.6 รายจ่ายเฉลี่ยไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.9

2. วิเคราะห์ระดับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร สรุปได้ว่าตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน

ประเด็นระดับพฤติกรรมการใช้จ่าย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการใช้จ่าย
1. ด้านร่างกาย	2.70	.52	ปานกลาง
2. ด้านจิตใจ	2.04	.53	น้อย
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	2.17	.50	น้อย
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	1.92	.53	น้อย
รวม	2.21	.41	น้อย

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมันอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โดยรวมมีระดับการใช้จ่ายในระดับน้อย มีการใช้จ่ายมากที่สุดคือ ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

รายได้โดยรวมผู้สูงอายุเฉลี่ยต่อเดือน 4,679 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 4,519 บาท เมื่อพิจารณารายจ่ายเป็นด้านพบว่า ด้านร่างกายมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 1,715 บาท รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 1,199 บาท ด้านจิตใจ 857 และด้านสิ่งแวดล้อม 748 บาท ตามลำดับ

ด้านร่างกาย ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับปานกลาง ผู้สูงอายุมีระดับการใช้จ่ายมากที่สุด คือ การใช้จ่ายส่วนใหญ่ในแต่ละเดือนเป็นไปเพื่อการซื้ออาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ การค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน ค่าไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายในการซื้อของใช้จำเป็นส่วนตัว เช่น สบู่ ยาสีฟัน อื่นๆ ค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคหรือการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน เช่น ค่าประปา ค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องนุ่งห่ม ค่าใช้จ่ายเพื่อการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ตามลำดับ

ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับน้อย ผู้สูงอายุมีระดับการใช้จ่ายมากที่สุด คือ การใช้จ่ายเพื่อการทำบุญการกุศล หรือกิจกรรมทางศาสนา รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายในการเสริมความงาม ตัดผม ย้อมสีผม ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมสุขภาพให้ได้รับการศึกษา ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อประกันชีวิต ค่าใช้จ่ายในการอุปการะสัตว์เลี้ยง สุนัข แมวหรือสัตว์เลี้ยงอื่นๆ และค่าใช้จ่ายสำหรับการพักผ่อนและการ ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับน้อย มีการใช้จ่ายมากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการช่วยงานต่างๆ เช่น งานแต่ง งานอุปสมบท งานศพ รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนด้านค่าปลงศพ หรือการจัดงานกิจกรรมศพของผู้สูงอายุ ค่าบริการโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายในการเยี่ยมเยียนผู้ป่วยญาติพี่น้องหรือคนในชุมชน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน ซึ่งนำมาใช้ลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และค่าใช้จ่ายในการชำระภาษีต่างๆ เช่น ภาษีที่ดิน ไร่ ร้อยไร่ ตามลำดับ

ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับน้อย มีระดับการใช้จ่ายมากที่สุดคือ ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายในการกำจัดสิ่งปฏิกูลในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในเรื่องการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน ค่าใช้จ่ายในการลงทุนประกอบอาชีพ เช่น ทำสวน ทำนา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมบริเวณบ้าน และค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี่ยงชีฟของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันต่อคุณภาพชีวิต จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส ลักษณะการอยู่อาศัย จำนวนสมาชิกที่ต้องรับภาระเลี้ยงดู แหล่งที่มาของรายได้ จำนวนเบี่ยงชีฟที่ได้รับ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า

1) จำแนกตามเพศชายและหญิง พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านจิตใจ

2) จำแนกตามอายุ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

3) จำแนกตามอาชีพ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

4) จำแนกตามสถานภาพการสมรส พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม

5) จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม

6) จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับภาระการเลี้ยงดู พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

7) จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านร่างกาย

8) จำแนกตามจำนวนเบี่ยงชีฟที่ได้รับ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีฟในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

9) จำแนกตามรายได้ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

10) จำแนกตามรายจ่าย พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

4. แนวทางการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและข้อเสนอแนะอื่นๆในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า

พฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า ผู้สูงอายุยังมีภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งเทียบกับรายจ่ายในบางเดือนแทบไม่พอใช้ เบื้องต้นผู้สูงอายุมีการช่วยเหลือตนเองโดยการประกอบอาชีพหารายได้ และมีการใช้จ่ายอย่างมีธรรมาภิบาล รู้จักกิน รู้จักใช้ เลือกซื้อในสิ่งที่จำเป็น แต่สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มีรายได้ภาระค่าใช้จ่ายก็จะไปตกอยู่ที่บุตรหลาน หากมีโอกาสหรือทางเลือกที่ดีผู้สูงอายุก็ไม่อยากเป็นภาระของบุตรหลาน จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในสังคมชนบทก็ยังต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยไม่ต้องเป็นภาระของบุตรหลาน และสามารถชีวิตดำรงอยู่ได้ในสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามที่สมควรจะได้รับ

เมื่อการฐานะทางการเงินและเศรษฐกิจในชุมชนมีความสำคัญกับผู้สูงอายุ การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญด้วยเช่นกัน และเป็นหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องเข้ามาดูแลส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพ มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการจากรัฐ และมีการส่งเสริมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมการใช้จ่าย และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ซึ่งสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.ด้านร่างกาย โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับปานกลาง พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารเพื่อมาบริโภคในชีวิตประจำวัน อาจเป็นเพราะ อาหารเป็นปัจจัยหลักของการดำรงชีวิต ที่ให้พลังงานแก่ร่างกาย เพื่อซ่อมแซมอวัยวะส่วนต่าง ๆ ที่สึกหรอ ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข อาหารมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคน ทุกเพศ ทุกวัยจึงจำเป็นต้องรับประทานอาหารให้ครบทุกมื้อ และได้รับสารอาหารที่ครบ 5 หมู่ ในวัยผู้สูงอายุก็เช่นกัน แม้ว่าผู้สูงอายุจะเป็นวัยที่ใช้พลังงานในการประกอบกิจวัตรประจำวันน้อยความต้องการปริมาณอาหารลดลง แต่ก็จำเป็นต้องได้รับสารอาหารที่เพียงพอ ประกอบสภาพปัจจุบันค่าครองชีพในการดำรงชีวิตประจำวันสูงขึ้น วัสดุอุปกรณ์ ในการประกอบอาหารจึงจำเป็นต้องซื้อ เรื่องอาหารจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เนื่องจาก เป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่ร่างกายต้องการ คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการพื้นฐานทางสรีระ (Basic physiological needs or Biological Needs, Physical Needs) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการในขั้นนี้ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ที่มีอำนาจมากที่สุด และเห็นได้ชัดที่สุด กว่าความต้องการทั้งหมด เป็นความต้องการที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการด้านปัจจัย 4 ป่าบัตความต้องการหาย การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ตลอดจนความต้องการ ที่จะถูกกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส แรงขับของร่างกายเหล่านี้ จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกาย และอินทรีย์หากความต้องการในขั้นนี้ ได้รับการตอบสนองแล้ว จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการ ในขั้นที่สูงกว่า แต่ถ้าบุคคลประสบความล้มเหลว ในการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานนี้แล้ว ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้น ให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภิรมย์ แก้วปาน, 2553)

ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้มหา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านความต้องการทางร่างกายผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวรปลอดภัย สามารถทำกิจวัตรประจำวัน เช่น อาบน้ำ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น แต่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ คือ มีโรคประจำตัวโดยมากจะเป็นโรคเบาหวาน ความดันโลหิต โรคหัวใจ แต่ยังสามารถไปพบแพทย์

และได้รับการรักษาเป็นประจำ ซึ่งในด้านเศรษฐกิจผู้สูงอายุยังมีความรู้สึกว่ารวยได้ไม่พอในการใช้จ่าย 2) ด้านความต้องการความปลอดภัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกว่าชีวิตไม่มีความปลอดภัยซึ่งเกิดจากความวิตกกังวล และอยู่บ้านตามลำพัง 3) ด้านความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม พบว่า ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อบุคคลในครอบครัว และสังคมส่วนรวม 4) ด้านความต้องการได้รับเกียรติยศและชื่อเสียงและการยอมรับนับถือ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังเป็นที่รู้จักและได้รับความเคารพนับถือจากบุคคลในหมู่บ้านเป็นอย่างดี 5) ด้านความต้องการความสำเร็จสมหวังในชีวิต พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกพอใจและมีความสุขกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

2 ด้านจิตใจ โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับน้อย พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการทำบุญ การกุศล หรือกิจกรรมทางศาสนา อาจเป็นเพราะ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่หนีไม่พ้น และวัยผู้สูงอายุเป็นวัยที่ใกล้เข้าสู่ความตาย เพื่อให้เกิดความสุขสบายทางจิตใจ เป็นค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน เป็นการแบ่งปันและเสียสละ เป็นวัฒนธรรมที่ดีสืบต่อกันมา เมื่อจิตใจผ่องใส จิตเป็นกุศลความสบายใจก็จะเกิดขึ้น ผู้สูงอายุจึงหันหน้าเข้าวัดทำบุญ ทำทาน ตามกำลังทรัพย์ที่ตนเองมี และทำให้ผู้สูงอายุมีสังคม ได้พบปะเพื่อน มีการคบหาสมาคม และมีการร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ซึ่งผลที่ได้เป็นเครื่องของจิตใจ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จารุวัฒน์ วิจิตรจันทร์, 2554) การศึกษากิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอเมือง จังหวัดเลย ในแง่กิจกรรมที่ต้องการทำเพื่อสร้างรายได้ กิจกรรมการทำบุญ การร่วมงานประเพณี การออกกำลังกายและนันทนาการ การมีส่วนร่วมทางการเมือง สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมในแง่บทบาทในการเป็นผู้หารายได้เลี้ยงดูครอบครัว สภาพร่างกายที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมทางสังคมในปัจจุบันแตกต่างกันตามลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมทางสังคมในแง่ความสะดวกและความอบอุ่นที่ได้รับจากการอยู่ร่วมกับบุตรหลานแตกต่างกันตามอายุ การส่งเสริมและอนุรักษวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับน้อย พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการช่วยงานต่าง ๆ เช่น งานแต่ง งานอุปสมบท งานศพ อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุยังต้องอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม สังคมของผู้สูงอายุก็ยังยังมีเพื่อน พี่น้อง และมีลูกหลาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม การจัดงานต่าง ๆ จึงยังต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นธรรมเนียมไทย และในปัจจุบันสังคมที่กว้างขึ้น และเศรษฐกิจเปลี่ยนไป จำนวนเงินในการใส่ซอง หรือค่าใช้จ่ายในการช่วยงานก็เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภูมิโชคเหมาะ และโชคชัย สุทธาเวช, 2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องกฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้น และมีความต้องการให้กฎหมายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่จะมีในอนาคต เป็นเรื่องสังคมและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุที่มีความสำคัญมากเช่นกัน เนื่องจากผู้สูงอายุควรจะมีชีวิตอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่ดี มีการคบหาสมาคม การจัดกิจกรรมต่างๆ จะทำให้ผู้สูงอายุไม่โดดเดี่ยว มีสุขภาพจิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม

4 ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับน้อย พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าน้ำมันรถในชีวิตประจำวัน อายุเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี ยังสามารถประกอบอาชีพและขับยานพาหนะได้ ทำให้มีรายจ่ายค่าน้ำมันรถอยู่ เพราะการใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นเป็นการอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับหลักการสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ ที่สร้างโดยมนุษย์ และก่นำความรู้มาประยุกต์ใช้กับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เพื่อตอบสนองต้องการ หรือเป็นเครื่องใช้สอยเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวัน (รศ.ดร.วศินา จันทรศิริ และ ผศ.สิริพิชญ์ วรณภาส)

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอดงพนาหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลทับหมันอำเภอดงพนาหิน จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 60-69 ปี มีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มากมาย เช่น ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรหลาน การลงทุนประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงในเรื่องของการขาดทุน ดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงิน เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่พอจะมีริเริ่มแรงในการทำงานได้ต้องประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว และสาเหตุสำคัญ คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บออมสำหรับใช้ในบั้นปลายชีวิตการดำรงชีวิตจึงเป็นไปแบบหาเช้ากินค่ำ ในบางเดือนรายรับก็ติดลบ ทำให้ต้องมีการไปกู้เงินทั้งในระบบนอกและระบบเพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว โดยรายได้โดยรวมผู้สูงอายุเฉลี่ยต่อเดือน 4,679 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 4,519 บาท เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านร่างกาย มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 1,715 บาท รองลงมาคือด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน

857 ด้านจิตใจ มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และด้านสิ่งแวดล้อม 748 บาท ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ พึงสมบัติ และปริตา ธนสุกาญจน์ (2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลโรงช้างอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุ 60-65 ปี ร้อยละ 82.0 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 32 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 2,000 บาท ต่อเดือน ซึ่งจะเห็นได้ว่า จำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับ 600 – 1,000 บาท สามารถช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจำนวนเงินดังกล่าวที่ได้รับมาก็ยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้ ถึงแม้พฤติกรรมค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุจะอยู่ในระดับน้อย และมีการเลือกใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันจริง ๆ ก็ตาม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเรื่องของการเงิน เศรษฐกิจ ร่างกาย และจิตใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากผู้สูงอายุไม่มีปัญหาทางการเงิน จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุข สุขภาพร่างกายก็จะดีตามไปด้วย ในส่วนของบุตรหลานไม่ควรทิ้งภาระค่าใช้จ่ายให้ผู้สูงอายุรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน ในส่วนของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาส่งเสริมด้านอาชีพ และรายรับของผู้สูงอายุ หรือการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กันตยา มานะกุล 2550:) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) 3 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคนในชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย กรณีศึกษา โดยสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในตัวอย่างพอเพียง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญของการกินอาหารให้ถูกต้องครบถ้วน การสร้างครอบครัวให้มีความอบอุ่น ตลอดจนการนำเอาหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนได้

แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ / แนวทางการพัฒนาต่อยอดการวิจัย / ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากงานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ซึ่งโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสวัสดิการที่รัฐจัดสรรให้ผู้สูงอายุมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจน และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาต่อไป ให้ทราบถึงภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุ หากผู้สูงอายุมีรายรับที่น้อยกว่ารายจ่ายจะวิธีการดำรงชีวิตได้อย่างไร และเป็นการหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป
2. เมื่อรายรับที่ไม่พอต่อรายจ่ายควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างในการหารายได้เสริมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุย และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
3. โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเปรียบเสมือนเงินเดือนของผู้สูงอายุ การศึกษาพฤติกรรมค่าใช้จ่ายเบี้ยยังชีพเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมค่าใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมันส่วนมากเป็นเพศหญิงที่อยู่ในวัยอายุ 60-69 ปี อาศัยอยู่กับบุตรหลาน มีรายได้จากสวัสดิการจากรัฐ การประกอบอาชีพ และจากบุตรหลาน มีรายได้ และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท ในภาพรวมมีระดับการใช้จ่ายอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าใช้จ่ายมากที่สุดคือด้านร่างกาย เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องของการซื้ออาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวัน เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลทับหมัน ผลการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับภาระการเลี้ยงดู จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับ รายได้ และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของตัวเลขที่เกี่ยวกับรายรับรายจ่ายที่ผู้สูงอายุต้องรับผิดชอบ ส่งผลไปถึงความรู้สึกในการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โดยบุตรหลาน หรือสมาชิกใน

ครัวเรือนไม่ควรให้ผู้สูงอายุรับภาระค่าใช้จ่ายจนมากเกินไป นอกจากนี้รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับฐานะทางการเงิน และเศรษฐกิจในชุมชนของผู้สูงอายุ ควรเข้ามาดูแลส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพเสริม ให้มีรายได้มากกว่ารายจ่าย และมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.วงศ์กร เจียมเผ่า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนช่วยตรวจสอบข้อบกพร่องของงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความตั้งใจและความทุ่มเทผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ช่วยให้คำแนะนำด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณนายสุวิทย์ โตทัย นายกองคํการบริหารส่วนตำบลทับหมัน นายสะอาด กันสุข กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุในตำบลทับหมันทั้ง 6 หมู่บ้าน ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในเรื่องการเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลทับหมัน ผู้สูงอายุทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเพื่อน พี่ น้อง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจทำให้การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กันตยา มานะกุล. (2550). การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย. หลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกียรตินันดา พึ่งสมบัติ, และ ปรีดา ธนสุกาญจน์. (2552). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลโรงช้าง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จารุวัฒน์ วิจิตรจันทร์. (2554). การศึกษากิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอเมือง จังหวัดเลย. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ทับหมัน, องค์การบริหารส่วนตำบล. (2558). ผู้สูงอายุตำบลทับหมัน. รายงานการปฏิบัติราชการประจำปี 2558. พิจิตร : นักพัฒนาชุมชนตำบลทับหมัน.
- ภิรมย์ แก้วปาน. (2553). ความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภูมิ โชคเหมาะ, โชคชัย สุทธา, เวศวิทย์ ชะนะภัย และ คณินรัตน์ บุศยบุตร. (2552). กฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วศินา จันทรศิริ และ สิริพิชญ์ วรรณภาส. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น. นนทบุรี :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สรารัฐ โพธิ์พงษ์. (2554). แรงงานผู้สูงอายุ : หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ทีดีอาร์ไอ.
- ส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. สำนัก. (2558). สิทธิของผู้สูงอายุตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ. เข้าถึงได้จาก : http://oppo.opp.go.th/info/laws_right.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 10 พฤศจิกายน 2558).
- อนุสร อนุวงศ์. (2558). เข้าใจก่อนวัยผู้สูงอายุ. ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.